Дзвони Лемківщини

№2 (32)
березень-квітень 2002 р.

Газета заснована у квітні 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

К·И·Ї·В 18·19·V·2002

III КОНГРЕС СФУЛО

III Конгрес Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань проходитиме **18-19 травня 2002 р. в столиці України – Києві** у приміщенні Національного комплексу «Експоцентр України» (вул. Хрещатик, 2).

Реєстрація делегатів і гостей розпочнеться 18 травня о 8.00 год.

У програму Конгресу входять частини: організаційно-підготовча, звітна, наукова, виборча, резолюційна.

19 травня заплановане Богослужіння, Лемківське віче і Святковий концерт.

ОРГКОМІТЕТ

Шановний пане Венгринович!

Я дуже вдячний Вам за виявлену мені честь бути запрошеним на Установчий З'їзд лемків України.

На жаль, Ваше запрошення потрапило до мене занадто пізно, тож я не зміг не тільки приїхати на конференцію, а навіть вчасно відповісти на Ваш лист. Прийміть мої вибачення.

Хочу особисто подякувати усім членам. Товариства за ту шляхетну справу, яку Ви робите, захищаючи правові інтереси одного з найзначніших українських субетносів.

Ви маєте слушність, депортація лемків із земель, що споконвіку належали їм – трагічна сторінка в нашій історії, і замовчувати її, означає зраджувати власний народ.

Культура лемків настільки барвиста й самобутня, що згубити хоч маленьку частку її було б непоправною втратою для України. Якщо духовний розвиток людини видно з того, як вона осмислює своє життя, то про народ можна судити з того, як він пам'ятає і розуміє своє минуле. Як кажуть «Дерево, яке втратило зв'язок із коренем, стає погноєм для того дерева, яке живе з коренем своїм.» Нині нам як ніколи потрібне знання власного минулого, яке б дало снаги боротися з вічним браком самосвідомості, самоповаги та елементарного виховання національної гідності в теперішньому.

Хай Вам щастить у Вашій шляхет-

10-ліття Фундації Дослідження Лемківщини у Львові. 6 квітня 2002 р. Учасники зібрання. ***Фото Марії Янко***

РЕЗОЛЮЦІЯ

учасників Урочистого засідання Фундації Дослідження Лемківщини з нагоди 10-річчя діяльності

Правда переможе!

Майже шість десятиліть виповнюється з часу депортації лемків з правікової Батьківщини. Час невпинно віддаляє цю жахливу і трагічну сторінку в історії нашого народу, праці «Лемківщина».

Фундація дослідження Лемківщини у Львові стала трибуною громадської думки, з якої палко лунає клич до дії для всіх небайдужих, потужним маяком-сигналом, що посилає позивні пам'яті для всіх національно

ОРГКОМІТЕТ

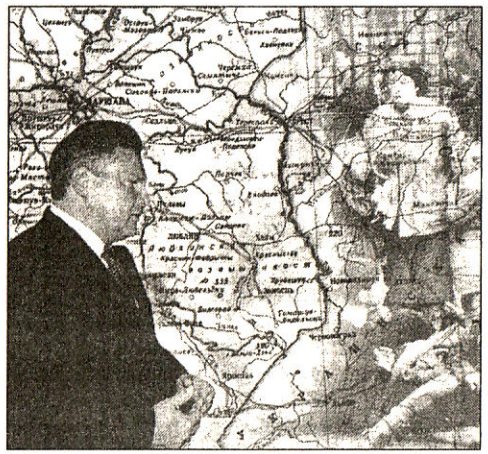

Колаж Ігоря Зайця

Алєксандер Квасьнєвскі:
АКЦІЮ «ВІСЛА» МАЄ БУТИ ЗАСУДЖЕНО

«Акцію «Вісла» і бездушні вчинки тодішніх польських властей щодо українців має бути однозначно засуджено. Від імені Польщі хотів би висловити співчуття всім, хто потерпів внаслідок ганебних дій, – заявив Президент Польщі Александер Квасьнєвскі у Зверненні до учасників наукової конференції, присвяченої 55-ій річниці акції «Вісла»... *Протягом років утвердилося переконання, що акція «Вісла» була прямим наслідком українських злочинів на Волині. Власті ПНР вважали: пролита там польська кров давала їм моральне право на вчинені ними дії щодо українців. Таке розуміння, з етичної точки зору, є неприпустиме. Покарання цілої української громади Польщі було застосуванням принципу колективної відповідальності, з яким не можна погодитися».*

Акція «Вісла» проводилася протягом 28 квітня – 12 серпня 1947 р., внаслідок чого на Захід було депортовано 140577 українців.

з вічним браком самосвідомості, самоповаги та елементарного виховання національної гідності в теперішньому.

Хай Вам щастить у Вашій шляхетній і такій потрібній роботі!

Щиро ***Віктор Ющенко***

ФДЛ – 10!

Десять років тому, 25 грудня 1991 року, вчена рада Музею-скансену народної архітектури і побуту у Львові прийняла ухвалу про створення при секторі «Лемківщина» громадсько-культурної організації – Фундації Дослідження Лемківщини (зареєстрована 12.04.1992 р.). Засновниками ФДЛ були Іван Красовський, Петро Когут, Дмитро Солинко, Ярослав Швягла. Серед багатьох справ Фундації: будівництво лемківської церкви свв. Володимира і Ольги, створення Музею історії лемків, видання серії «Бібліотека Лемківщини», участь у наукових конференціях і культурно-масових заходах.

6 квітня 2002 року у залі Львівської обласної організації Товариства охорони пам'яток історії та культури (вул. М. Коперника, 40-А) відбулося свято з нагоди Ювілею, на яке приїхали гості з Тернополя, Івано-Франківська і Польщі.

Вступне слово виголосив історик-лемкознавець Іван Красовський. Доповідь про проведену роботу зробив голова ФДЛ Ярослав Швягла. З привітаннями колегам виступали відповідальний секретар Світової Федерації Лемків проф. Іван Щерба і голова Всеукраїнського Товариства «Лемківщина» Олександр Венгринович, гості з Польщі – керівник Музею лемківської культури в Зиндрановій Федір Ґоч, голова Стоваришиня Лемків Андрій Копча з Леґніци, отець-капелян Мирон Михальчишин з Криниці. Тепло вітали краян голови обласних товариств «Лемківщина» Стефан Криницький (Івано-Франківськ) і Володимир Ропецький (Львів). На святі були присутні і промовляли поети Роман Лубківський, Ігор Калинець, голова обласної організації Національної Спілки письменників України Левко Різник, професор Львівської Академії мистецтв Володимир Патик, директор Інституту народознавства НАНУ д-р Степан Павлюк.

Резолюцію урочистого засідання зачитав член правління ФДЛ, ґенеральний директор фірми «Світоч» Андрій Тавпаш.

Майже шість десятиліть виповнюється з часу депортації лемків з правікової Батьківщини. Час невпинно віддаляє цю жахливу і трагічну сторінку в історії нашого народу, залишаючи її відкритою раною вже для кількох поколінь. Лише після здобуття державної незалежності України проблема депортації лемків стала можливою для безкарного вивчення та об'єктивного висвітлення, створено сприятливі умови для просвітницької і культурологічної діяльності, знято перепони на міждержавних кордонах для тих, хто бажає відвідати рідну землю. Депортації українського населення з їх автохтонного краю дана осуджуюча політична оцінка президентами, демократичними урядами і парламентами України та Польщі. Однак, до цього часу, вона не знаходить свого юридичного вирішення стосовно депортованих громадян і членів їх родин. Не лише справою честі, а й доказом дотримання на ділі положень Декларації прав людини, принципів розбудови гуманного громадянського суспільства має стати це питання для новообраної Верховної Ради України.

Свій 10-річний ювілей діяльності Фундація Дослідження Лемківщини, яка є одним із перших громадських об'єднань лемків у незалежній Україні, відзначає у період після проведення у Львові восени 2001 року Всеукраїнського з'їзду лемківських товариств, який повноправно можна назвати об'єднавчим, і в час підготовки Світового конгресу лемків, що відбудеться у травні цього року в Києві. В обох цих подіях, як і загалом у структурі лемківських об'єднань, помітною і значимою є участь нашої організації щодо консолідації сил і потенціалу лемківської громади, встановлення історичної справедливості, торжества правди.

Львівська Фундація Дослідження Лемківщини за час роботи утвердила себе ініціативним осередком вивчення історії рідного краю, розвитку і популяризації лемківської культури, високопродуктивним колективом фахівців-подвижників, дієвим штабом конкретних починів. Першою самоствердною справою членів Фундації стало спорудження у серпні 1992 року Лемківської церкви святих Володимира і Ольги, що стала духовним центром відродження лемківського поступу, єднання наших земляків. Велика виховна і пізнавальна роль покладається на створену експозицію Музею історії лемків, робота над якою має продовжуватись і надалі. Майже три десятки видань нараховує нині видавнича серія «Бібліотека Лемківщини», заснована на самому початку роботи Фундації і котра має вагомі напрацювання на перспективу. Члени Фундації активно співпрацювали з провідними фахівцями Інституту народознавства НАН України щодо виходу у світ двотомної

Фундація дослідження Лемківщини у Львові стала трибуною громадської думки, з якої палко лунає клич до дії для всіх небайдужих, потужним маяком-сигналом, що посилає позивні пам'яті для всіх національно свідомих співвітчизників. Активно розвивалися ділові контакти, проводилися спільні акції з іншими громадськими організаціями, органами влади. До когорти побратимів-однодумців ми з вдячністю зараховуємо відомих сучасних діячів політики і культури: Михайла Гориня, Володимира Яворівського, Дмитра Павличка, Михайла Слабошпицького, Романа Лубківського, Левка Різника, подружжя Ірину та Ігоря Калинців, журналіста Миколу Миколюка і багатьох інших. Члени Фундації Дослідження Лемківщини беруть активну участь у проведенні міжнародних наукових конференцій, симпозіумів, культурно-масових заходів, фольклорноетнографічних фестивалів тощо. Багатогранні аспекти діяльності Фундації висвітлюються центральними і місцевими засобами масової інформації.

Звертаючись до високодостойної громади з нагоди 10-ліття діяльності Фундації Дослідження Лемківщини, ми закликаємо всіх депортованих українців Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Підляшшя, Любачівщини, їхні родини, діючі громадські організації домагатися визнання депортації українців у 1944-46 і 1947 роках на найвищому законодавчому рівні - як злочину проти людства, з прийняттям чіткої процедури реабілітації і механізму відшкодування завданих збитків.

Виходячи із розуміння, що розв'язання проблеми депортації лежить у площині міждержавних стосунків України і Польщі, уповноважуємо своїх делегатів на Світовий конгрес лемків ініціювати розробку відповідних документів для подання їх на розгляд Президентам, Парламентам й Урядам держав, визнаючи загальною метою діяльності лемківських громадських організацій набуття права депортованих та їх нащадків на розбудову Лемківщини на наших етнічних теренах за умови надання репатріантам належних земельних ділянок і виплати компенсацій.

Фундація Дослідження Лемківщини, оцінюючи результати 10-літнього періоду діяльності, визнає за необхідне подальшу активізацію своєї просвітницької роботи, ґрунтовніше висвітлення проблеми депортації у засобах масової інформації, залучення до наполегливої роботи молоді, вдосконалення організаційної структури та взаємодії лемківських товариств і громад.

Разом ми неодмінно досягнемо перемоги задля торжества Правди, в ім'я рідної Лемківщини та України!

Прийнято учасниками Урочистих зборів.

Христос Воскрес! *Воістину Воскрес!*

ЛЕМКІВСЬКА ПИСАНКА

Писанки Терези Кищак, м. Львів

На виставці писанок Т. Кищак в Шевченківському гаї у Львові. Великдень 1998 р. На фото: Марія Байко, Михайло Донський, Тереза і Степан Кищаки.

поділ яйця на три частини: верх, низ і середина. Узори різноманітні – симетричні, асиметричні, впоперек і уздовж.

У лемків відомі два види Великодних яєць: фарбованки (буяки) і писанки. Фарбованки завжди варені і розмальовані в один колір, найчастіше – червоний. Для писанок переважно брали сирі яйця й оздоблювали різними орнаментами. Пізніше орнаментом прикрашували і варені яйця. Для фарбування писанок колись використовували природні барвники: червоний – з цибуляного лушпиння, зі сливи; зелений – з барвінку, незрілого жита і пшениці, з різних трав та листя; жовтий – з кори яблуні, вівса. Тепер природні фарби замінено штучними аніліновими. Основні орнаменти писанок: сонечко, зірочки, гілочки сосни і смереки, гусячі лапки, кривульки, крапки, колоски вівса і жита.

Для лемківських писанок характерні два види техніки: воскова і не воскова. Воскові писанки розписують шпилькою, вмочуючи у розігрітий віск. Воскова техніка вимагає точності, зосередженості, бо дефекту на писанці не можна виправити. Невоскова

ДАВНІЙ СЕЛЯНСЬКИЙ РІД ЛИМИЧІВ

Могутній поклик роду притаманний лише окремим людям, у яких надзвичайно виявлена божественна суть любови до свого народу. На жаль, історія України не сприяла ані утвердженню родинних династій, ані звеличенню окремих давніх і славних родів. Війни, революції, погроми, депортації й режими – ніщо не сприяло об'єднанню не лише в родини, але й в націю – вільну, незалежну, рідну серцю. І рвалася сув'язь поколінь, і не знали нащадки, якого вони роду-племені. Усвідомлюючи своє призначення на землі, Андрій Лимич здійснив свою мрію. Більше того – він розділив її з усіма Лимичами, знаючи, що і вони зможуть відчути себе потрібними не тільки роду – Україні.

У перших числах жовтня 2000 року в Рівному відбулися родинний зліт та установчі збори громадської організації «Всеукраїнський фонд роду Лимич». Головою цієї громади обрано Андрія Лимича. Тепер він переконаний, що за будь-яких обставин рід виживе. Лимичі відчули свою рідність, єдність, силу духу. Психологічний фактор зіграв свою роль як гарант подальшої спільної долі.

«Навчімо своїх дітей і внуків знати, шанувати, любити увесь наш рід великий» – написано у вітальних листівках до Великодніх свят, що розлетілися в усі кінці України та за її межі ще в квітні 2000 року. Тоді ж отримало понад 200 Лимичів і повідомлення оргкомітету про заснування громадської організації «Всеукраїнський фонд роду Лимич» із проханням повідомити адреси інших рідних, у тому числі й тих, хто проживає за кордоном.

ТОЖ «ХТО МИ І ЗВІДКИ?»

Не раз запитував себе Андрій Лимич. А коли зрозумів, що повинен відповісти на це запитання не лише собі, а й усім Лимичам, почав працювати. Працювати в архівах, проробляти різноманітні версії. Скажімо, одною з них була така – Лимичі походять із Балкан. І начебто всі докази говорили про те. Навіть написав у 1993 році працю «Коротке дослідження родовідної», а в 1995-му – книгу «Історія сербів Лимичів».

Поштовхом до пошуку походження Лимичів, послугували події 1991 року, відколи Україна стала суверенною і незалежною державою. В умовах тоталітарної системи Лікоть на правому березі ріки Сян у Карпатах, на межі Лемківщини і Бойківщини. А вже 3-го жовтня всі зібрані докупи Лимичі йшли у Лікоть від Боберки, аби побачити його, взяти грудку рідної землі, знайти залишки рідних домівок, відчути повітря, яким жили прадіди майже три століття тому.

Пам'ятний Знак «Корінь роду Лимич» (увінчана дзвоном чотириметрова колона, в основі якої закладена капсула з інформацією про рід Лимичів) був освячений священиками греко-католицьких церков, а місцеві бойки разом із Лимичами-гостями змогли по-справжньому піднятися душею до Бога, бо всі ці події відбулися за Його волею.

ЗА БОЖЕЮ ВОЛЕЮ

За Божею волею, погоджуються Лимичі, відбулася ця неординарна подія – Всеукраїнський зліт родини Лимич, створення громадської організації та поїздка на свою прабатьківщину. А істина в тому, що, починаючи будь-яку справу, потрібно бачити кінцеву мету. У даному випадку – допомогти людям відчути себе рідними, згуртувати всіх, хто носить прізвище Лимич в одну родину і довести, що саме у них є не лише одне прізвище, що й зовнішні дані (обличчя, ніс, губи) свідчать про рідність. Як говорять архівні документи, переважна більшість жителів села Лікоть були бойки, і коли тут з'явилася родина лемків їх стали називати Лемичі, тобто приналежними до лемків. Так з'явилося прізвище Лемич, яке з часом набуло численних змін і перетворилося на Леміч, Лімич, Лимич та схожі варіанти. На сьогодні найбільш поширена родова назва – Лимич, що складає 72 відсотки всіх представників роду Лимичів.

Важливо, що цей рід має свою символіку: малий герб, який є емблемою печатки, великий герб і рослинний символ. Емблема печатки роду Лимич – стилізоване орнаментом прізвище. Цікаво, що приголосні букви Л, М, Ч у структурі прізвища є постійними (ЛеМиЧ, ЛейМиЧ, ЛиМиЧ, ЛеМіЧ, ЛіМиЧ, ЛіМіЧ), голосні літери – змінного характеру, тому відсутні у символі. Приголосні ж – стабільні, рівнозначні для всіх варіантів прізвищ ЛиМиЧ – символу єднання роду. Графічний символ прізвища показує напрями розселення Лимичів у часі, де центральна вісь символізує Карпати, права частина є західним вектором переселення

На фото: Марія Байко, Михайло Донський, Тереза і Степан Кищаки.

Яйце в культурі різних народів вважалося джерелом життя, символом Сонця, початку світу і плоду. Символом Великодних Свят завжди була писанка. Великодні яйця були не лише подарунком, але й важливим засобом рільничої магії: заорювали їх під першу скибу, вживали при першому вигоні худоби до випасу, закопували під овочеві дерева.

Обожнюючи яйце, почали його розписувати і фарбувати. Писанку зберегли й донесли крізь віки. Писанкарське мистецтво бере початок ще з дохристиянських часів. Протягом віків жінки не тільки виховували дітей, працювали на землі, але й залишали помітний слід у народному мистецтві. Кожна жінка у повсякденному житті творила своє мистецтво, яке побутувало в кожному селі.

Християни прийняли символ яйця. Вони бачили в ньому пам'ять вічного життя, спасіння і воскресіння. І, як доказ того, бачимо в освяченій віками традиції дарувати один одному писанки на Великдень.

Писанка у Великодньому кошику – свідоцтво здібності його автора: вони були ніби на виставці, тому кожна писанкарка намагалася зробити їх найкраще, щоб орнамент на них не повторювався.

На Лемківщині дівчата дарували писанки хлопцям, нареченим. Кожна дівчина старалася мати їх якнайкращі. Хоч у селі писали писанки у кожній хаті, але це – справа не легка і була під силу жінці, яка обдарована тонким смаком і майстерністю творця. Були жінки, які дуже гарно писали, тоді дівчата приходили до них і просили допомогти їм. Такою майстринею-писанкаркою у моєму селі Ростайне (пов. Ясло) була моя мама Ольга Русиник. До неї приходили дівчата і просили: «Нанашко, напиште мі писанку». Це я й тепер ніби чую і бачу, тим мені пригадується дитинство. Від своєї мами і я перейняла любов і здібність до писанок. Щорічно перед Великоднем, разом з дітьми і внуками, пишемо писанки, які можна побачити біля лемківської церкви у Львові.

Лемківські писанки різноколірні і цікаві за змістом. Основний фон – білий. Помітний писанки розписують шпилькою, вмочуючи у розігрітий віск. Воскова техніка вимагає точності, зосередженості, бо дефекту на писанці не можна виправити. Невоскова техніка – вишкрябування орнаменту на пофарбованому яйці гострим предметом. Орнамент шкрябанок, в основному, рослинно-квітковий.

В Україну лемківська писанка прийшла разом із депортацією лемків з Польщі. Донедавна вважалося, що найкращі писанки гуцульські, але лемківська писанка нині стала відома в Україні нарівні з гуцульською. Ми, лемки, маємо гордитися тим, що у нас є такий вид декоративно-ужиткового мистецтва.

Тереза КИЩАК,
майстер народного мистецтва.
м. Львів.

ЛЕМКІВСЬКА ЗОРЯ

В Лемківській тихій стороні
Ще й досі не кінець війні.
Хоч не бринять, не свищуть кулі -
Та не кують в гаях зозулі,
Не квітнуть в Шляхтовій сади,
Бо повсихали назавжди.

І не зозулі винні в тім,
Що не кується більше їм.
Не в пошуках земного раю,
А вигнанцем з отчого краю
Йшов нарід від своїх осель
У світ за тридев'ять земель.

Та впала, мов гірська скала,
Остання з цитаделей зла.
Дасть Господь-Бог – зійде над світом,
Засяє ніжним горицвітом,
Смарагдом, злотом Вівтаря
Новітня Лемківська Зоря.

Повернуться з далечини
Батьки, їх донечки й сини
І, славлячи діла Христові,
У мирі дружбі та в любові
Знов заживе в отчих краях
Народ, що вистояв в віках.

Степан ДАСЕВИЧ,
м. Івано-Франківськ.

Поштовхом до пошуку походження Лимичів, послугували події 1991 року, відколи Україна стала суверенною і незалежною державою. В умовах тоталітарної системи вважалося, що історія людства бере свій початок з 1917 року, а до того не існувало нічого. Тим більше – власна думка.

Проте доля розпорядилася так, що відкрилися Лимичі львівські, і те, що Андрій Лимич не серб, а лемко, стало очевидним. Версія, що рід Лимичів прийшов із Карпат на Поділля, виявилась вірною. Частину села Гарячківка, де стояла хата Андрієвого діда, люди називали Гуцулівкою. Історія підтвердила, що в 1699 році частина Поділля, зокрема, Брацлавське воєводство, була визволена від турків. Володів цими землями князь Любомирський, який посприяв, щоб у 1702 році протягом місяця з Перемиського воєводства переселилися на Поділля «сто тисяч селян з дітьми, волами й жінками». А ще знайшов у архівах Андрій Лимич дані, які свідчать, що всі львівські Лимичі походять із села Лікоть, з якого частина Лимичів на початку XVIII століття переселилася на Поділля в село Гарячківка. Однак, корінні Лимичі у післявоєнні часи примусово були відселені з Ліктя, переважно, в село Переможне Львівської области. Таким чином, один родовід Лимичів був роз'єднаний і утворилося дві гілки: Вінницька та Львівська. З допомогою науковців, за сприяння Міністерства внутрішніх справ було здійснено статистичну географічну ідентифікацію Лимичів в усій Україні. З'ясувалося, що в 17 областях проживає 347 дорослих Лимичів. А найголовніше – доведено, що і карпатські, і подільські Лимичі – одного кореня.

«КОРІНЬ РОДУ ЛИМИЧ»

Ідея саме так назвати пам'ятний знак, який би символізував рід Лимичів і не лише цей, прийшла не випадково. Передусім, коріння - це те, що зв'язує людину не лише з генеалогічним деревом, з рідною землею, а й те, що символізує життєдайну силу, прагнення єднати в собі високе духовне і глибинно- історичне.

Пам'ятний Знак «Корінь роду Лимич» за ідейним і матеріальним втіленням Андрія Лимича протягом серпня 2000 року виконаний на Здолбунівському ремонтно-механічному заводі на Рівненщині, а 30-го серпня 2000 року був встановлений у селі ня роду. Графічний символ прізвища показує напрями розселення Лимичів у часі, де центральна вісь символізує Карпати, права частина є західним вектором переселення лемків у XIII столітті на Балкани, ліва частина – на Схід, на Поділля.

Не випадком був задум щодо зібрання Лимичів саме в 2000 році. По-справжньому оцінено поняття родини та рідного дому. Зміняться традиції, що започаткують розвиток національного відродження родини, а отже й України.

Великий герб являє собою графічне зображення прізвища, оточеного двома гілочками зеленої вільхи – осінньої і весняної, що символізує єднання старшого і молодшого поколінь. За композицією родинний герб нагадує Державний герб України. Щодо кольорового вирішення, то жовте або золоте на синьому фоні є ідентичним державній символіці. А також християнській – золоті маківки церков на тлі синього неба.

Рід Лимичів має свої гімн, молитву, пісню. Своїм охоронителем і заступником вважає святого Михайла Архистратига. Саме з іконою Михайла Архистратига йшли Лимичі до своєї прабатьківщини – села Лікоть. Несли туди ж на руках і реставровані хрести з колишньої церкви святого Михайла, збудованої в 1737 році. Три реставрованих на Рівненщині у фірмі «Гефест» хрести і один, зроблений на єдину вціліду – могилу Михайла Лимича. Прямували з хоругвами і прапорами. Йшли у жовтні, але сонце здавалося липневим – тепло світило згори.

А до села Боберка добиралися із Рівного п'ятьма автобусами. Щиро, зі сльозами на очах зустрічали Лимичів місцеві жителі – такої події в їхній історії ще не було. Люди вперше поверталися на рідну землю. Можна багато говорити або писати про любов до рідної землі, можна докладно розповідати з високих трибун про відродження української національної ідеї, але коли практично одна людина організовує такий великий захід – віриться, що саме ця людина має справжнє почуття любови до України, рідної землі, людей, яких щиро хоче об'єднати разом для того, щоб у них було майбутнє, був свій рід.

Анна ВОЙНАРОВИЧ,
письменниця.
м. Рівне.

[Далі буде]

знаряддя і продовжити працю на 70-му.

8 год. 47 хв. Разом з 5-ма іншими пасажирами зайшов до кабіни швидкісного ліфту 69-А.

8 год. 48 хв. За якусь мить відчув, що їхній експрес, замість того, щоб підніматися догори, стрімко падає донизу. Відтак ліфт судорожно підстрибнув і зупинився. Натиснув аварійний ґудзик – голос спокійно відповів, що нібито щось сталося на 92-му поверсі і обірвався на півслові. Скільки не тиснули червоний ґудзик, ніхто не відповідав. Спробували силою розчинити двері: побачили перед собою глуху стіну з написом «50», тобто кабіна зупинилася на рівні 50-го поверху. Примітивною шкрябачкою для миття вікон почали по-черзі пробуравлювати стіну. Жоден з них не підозрював, що над ВТЦ уже ширяє смерть. Запахло димом.

9 год. 05 хв. Шмат штукатурки проламався, але рука зі шкрябачкою наштовхнулася на нову твердиню. В проламану дірку посунув їдкий дим з густим пилом. Короткою металевою ручкою прошкрябали цю і ще й третю стінку, перетяту металевими клемами. Вихід вивів у лазничку.

9 год. 30 хв. Разом з пожежниками, котрі нишпорили поверхом, вскочили в кабіну ліфту з табличкою «Не користуватися!» Ліфт поїхав донизу і зупинився на 44-му поверсі. Назавжди.

Іван Демчур кинувся на сходи, запруджені людським потоком. Декого несли на руках. Іван бережливо тримав у руках зелене відро для миття вікон... І раптом – страхітливий звук, схожий на удар громовиці. Ніхто не знав, що то впала вежа №2.

9 год. 59 хв. Іван кинув своє відро на підлогу. Пожежники скомандували повертатися всім нагору. Людський потік розвернувся назад у повній темряві.

10 год. 10 хв. З 15-го поверху потік знову скерували донизу. Бігли навпомацки.

10 год. 23 хв. Через розбиту шибку у дверях «вертушки» Іван вибрався на вулицю і знепритомнів.

10 год. 28 хв. Палаюча вежа №1 впала. Іван йшов Мангетеном, мов примара. Шукав 2-у авеню й 14-ту вулицю. Вісім років тому, після терористичного акту, він так само йшов цією дорогою. «Було єдине бажання – побачити свою Надю. Вона працює в Українській православній кредитівці...» – сказав мені пан Демчур, коли ми сиділи в їхній затишній ньюджерзійській оселі й перебирали в пам'яті пережите.

Катерина КІНДРАСЬ,
Нью-Йорк.

(Скорочений передрук з газ. «Свобода», 9 листопада 2001, №45. – С. 15)

лом, а за нею цвинтар, де лежали в могилах діди і прадіди. Нова церква Різдва Пресвятої Богородиці була посвячена у 1882 році. В Боську – третя на тому ж місці. Нарід села дуже любив свою церкву. Люди споглядали на гору, на церкву і плакали. І громада вирі-

звідки церква пересунулася.

Про те, що сталося з церквою в селі Боськo, я постараюся розказати у наступних номерах «Дзвони Лемківщини».

Микола ЦУП.

Вирвані з коренем...

Серед розмаїття подій, що відбувалися останнім часом на Збаражчині, особливої уваги заслуговує зібрання Збаразького районного товариства «Лемківщина», що відбулося 10 березня в кафе «Явір». Вечір відкрився запаленням символічної лемківської ватри, котру запалили діти. Після спільної молитви до присутніх з напутніми словами та благословенням звернувся о. М. Найко. Потім ведучі свята директор середньої школи №2 Г. Й. Альохіна та її донька Уляна запросили до слова гостя - голову Всеукраїнського товариства «Лемківщина» Олександра Венгриновича, який висвітлив проблеми і завдання товариства. Привітати лемківську громаду Збаража також приїхали голови Тернопільського міського товариства Ярослава Бережнюк і обласного об'єднання «Молода Лемківщина» Іван Миська. Тут же на зборах було організовано Збаразький осередок молодіжного товариства. Головою обрано Оксану Олексин. Із словами вітання та споминами історії переселення виступив М. І. Маценко - голова Збаразької районної ради, член товариства.

Головним організатором усього святкового дійства була невгамовна виконуюча обов'язки голови Збаразького товариства «Лемківщина» Надія Данилевич. Горіння та енергія цієї тендітної лемкині, здається, передавалось усім присутнім і нікого не залишило байдужим. Зі словами болю у серці згадувала вона спалені рідні хати і церкви, розриті бульдозерами та підірвані динамітом кістки предків на цвинтарях, на котрих влаштовані стійла для худоби. Порослі лісами та травами поля і села виявилися нікому не потрібними.

Слова подяки прозвучали на адресу тих, хто матеріально підтримав проведений захід - районної Ради, ПМК-8, сільгоспуправління, тепличного господарства. Програму свята склали Володимир Вербовецький та Іван Гаргай. На святі звучали чудові мелодії та пісні у виконанні аматорів - музикантів і солістів районного Будинку культури. Переселенцям міста Збаража і навколишніх сіл надовго закарбується в пам'яті цей день.

Митрофорний протоієрей
Михаїл НАЙКО,
м. Збараж.

Видатні діячі Лемківщини

Д-р Дем'ян САВЧАК

Дем'ян Савчак уособлює собою суспільні зв'язки Лемківщини і Тернопільщини, які за часів Австро-Угорщини були дуже тісними.

Народився він 13 липня 1847 р. в с. Нова Весь, повіт Новий Санч. Його батько Антін був убогим хліборобом. У 1858-62 рр. вчився в нормальній школі в Новому Санчі. В 1870 р. закінчив місцеву 8-класну гімназію. Від 3-го класу нормальної школи заробляв на науку приватними лекціями. Крім того, допомагав двом молодшим братам, з яких Іван став священиком. В 1870-74 рр. студіював право у Львівському Університеті. Під час студій вступив до «Просвіти», «Руської Бесіди» і Наукового Товариства ім. Шевченка. В 1870 р., разом з іншими студентами, був засновником «Академічного Кружка» (згодом - «Академічне Братство») у Львові. Активно займався руськими (українськими) справами.

У грудні 1875 р. став доктором права і почав працю як адвокат львівського суду. Відтак, по два роки служив у судах в Заліщиках, Вишнівчику, Богородчанах, Ходорові і Гусятині. З 1884 р. - в окружному суді у Бережанах. Успішно поєднував права судді з обов'язками громадянина-русина. Люди цінили його за справедливість і доступність. У 1883 р. висунули послом (депутатом) до галицького сойму від виборчого округу в Теребовлі. У Вишнівчику він дістав майже всі голоси.

В 1885 р. його кандидатуру було виставлено до Державної Ради від округу Бережани-Підгайці-Рогатин. Разом із д-ром Андрієм Чайковським 29 вересня 1888 р. Дем'ян Савчак організував окружне віче у Бережанах. На виборах 1889 р. набрав більшість голосів у Підгайцях, а в Бережанах дістав рівне число з польським кандидатом. Жеребкування вирішило на користь поляка.

Таку інформацію помістила львівська газета «Діло» 14 листопада 1889 р., ч. 256.

Подав Степан КОЛОДНИЦЬКИЙ
з Підгайців.

аж до виходу на пенсію в 2001 році. За час праці підготував тисячі висококваліфікованих спеціалістів, має десятки наукових праць і заслужив велику шану серед професорсько-викладацького складу університету.

Разом з вірною дружиною і помічницею Ольгою виховав та вивчив двох синів Іванка та Михайла, що також здобули університетську освіту, дуже любив трьох своїх онуків.

Іллю Чулика постійно хвилювала і кликала до праці доля України та однієї з її гілок – Лемківщини. Його багатогранна, неповторна і яскрава особистість була вихована на багатотомній і унікальній бібліотеці в чотирьох кімнатах, яку він збирав з великою педантичністю та прискіпливістю впродовж усього життя.

Користуючись великим авторитетом серед близьких та друзів, він був ініціатором створення осередків НРУ, Меморіалу, Товариства «Лемківщина» у Львові, один із організаторів щорічних поїздок на «Лемківську Ватру», незмінний і діяльний член правління товариства, його голова, перший заступник голови трьох каденцій, член Президії СФУЛО, автор Статутів товариства та СФУЛО, автор матеріалів І-го та ІІ-го Світових Конгресів СФУЛО в 1993 і 1997 роках. Автор матеріалів конференції, присвяченій 50-річчю акції «Вісла», автор книжки «Трагедія Лемківщини в ХХ столітті».

Гостинна хата Іллі Чулика завжди була відчинена для друзів, де постійно проходили дискусії, часом гострі суперечки про майбутнє України та Лемківщини.

Нехай його життєва стежина, що почалась з гірського лемківського села Крампна, матиме гідне продовження в ділах його синів, друзів по Товариству «Лемківщина» та СФУЛО і проросте пагонами мудрості, добра та любові.

Тяжко уявити першу весну без нього, без його енциклопедичних знань, без його інформації про книжкові новини, без його порад придбати ту чи іншу книжку, без якої неможливо уявити собі українського інтелігента, без його аналізу суспільних та політичних подій в Україні та в світі.

Тяжко, коли втрачаєш вірних друзів, подвійно тяжко коли назавжди...

Нехай львівська земля буде йому пухом.

Юліан ФРЕНЧКО,
заступник голови Товариства «Лемківщина» у Львові, голова Контрольної Комісії СФУЛО.

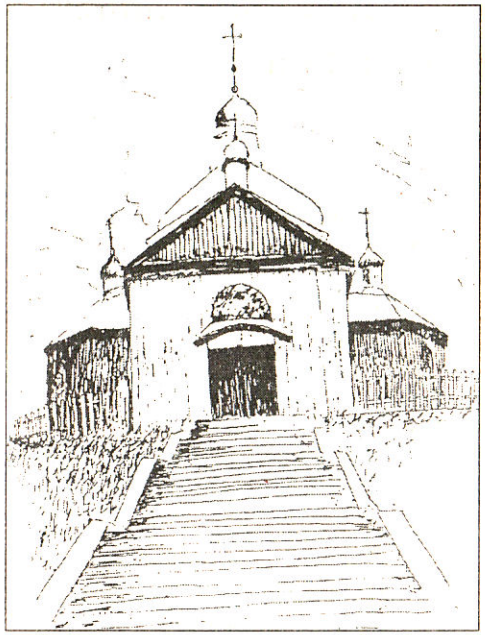

Церква Різдва Пречистої Богородиці в с. Босько. Рисунок.

Очима очевидця

ДОРОГА З ТОГО СВІТУ

Лемко Іван Демчур був свідком терористичного акту у Всесвітньому торговельному центрі в 1993 році. 11 вересня 2001 року йому дивом вдалося вибратися з палаючої вежі №1 того самого ВТЦ за 5 хвилин до її падіння.

8 год. 20 хв. Іван Демчур сидів у кафетерії на 43-му поверсі Всесвітнього торговельного центру №1 й думав, що завтра буде доволі напружений день – йому доведеться вичистити всі вікна і скляні панелі цієї кав'ярні до блиску.

Він любив цей маленький затишний закуток в піднебессі. Й не лише тому, що той вивищувався над його Лемківщиною, звідки батьки Івана змушені були тікати в пошуках кращої долі. Просто він любив чистоту, ритм, модерність світу. Любив людей, які тут працюють. Любив свою працю – з 11 років «служби» у ВТЦ, п'ять останніх він працював мийником вікон і знав вежу №1 як власне обійстя.

8 год. 40 хв. Іван Демчур піднявся ліфтом на 44-ий поверх, щоб взяти своє робоче знаряддя і продовжити працю на 70-му.

8 год. 47 хв. Разом з 5-ма іншими пасажирами зайшов до кабіни швидкісного ліфту 69-А.

8 год. 48 хв. За якусь мить відчув, що їхній

ПЕРЕСЕЛЕННЯ ЗІ СВОЄЮ ЦЕРКВОЮ

Мабуть, це виключний випадок з історії нашого переселення – депортації. Але це факт, це дійсність, про який я Вам хочу розповісти.

Вже в останні місяці 1944 року почалась агітація про переселення лемків на терени радянської України. Військові та агітатори вихвалювали колгоспи: яка прекрасна техніка працює на колгоспних полях і як добре живуть люди. Рідко хто з селян повірив в подібні агітаційні байки, тим більше, що люди пам'ятали, як в 1933 році в селі збирали пожертви, щоб помогти братам з Великої України, бо там був сильний голод. А ще краще про це свідчила армія, вся її екіпіровка. Брудні і голодні вояки постійно шастали по селі, міняли за самогон білизну, ватні штани, куфайки і таке інше. П'яними проговорювались, яке в їх колгоспах «щасливе» життя. В перші місяці 45-го року агітація ще більше посилилась та почала набирати агресивно-розбійницьких форм. Перш за все польські банди почали відбирати худобу і коні. Хоч село було велике, спільного пасовиська не було, тому майже кожна родина пасла худобу окремо. І навіть невеликим бандам з двох-трьох чоловік легко було забрати у дітей худобу. Приклад, у сина Осипа Бобака забрали коня, у Пастернака – корову, були й інші випадки. Селяни боялися виганяти в поле худобу. Господарів, яких гміна посилала на форшпан (державна повинність) поверталися без коней і воза, а то навіть привозили їх замордованими, наприклад Андрій Масник з Волі. В травні були замордовані біля села (присілок Грабинь) три сільських музиканти Микола Кортипа, грав на акордеоні, М. Вітик, Ф.Скубель, які грали на весіллі (хутір Лази) і над ранком поверталися додому. Якась банда нападала на українські села. Так у червні вночі на село Синяву напала банда, спалила будинки і вимордувала жителів. В селі Босько утворилися боївки самооборони із сільських хлопців та господарів. Чергування в селі проходило кожної ночі. Нарід не мав надії на якийсь захист, а совєти і не думали когось охороняти.

На початку липня господарі на сході прийняли рішення – виїжджати на Україну, іншої ради не було. Одночасно виникло питання: як же бути з церквою?

Велика церква на горі, до якої вели бетонні сходи, як п'єдестал споглядала над селом, а за нею цвинтар, де лежали в могилах діди і прадіди. Нова церква Різдва Пресвятої Богородиці була посвячена у 1882 році. В Боську – третя на тому ж місці. Нарід села дуже любив свою церкву. Люди споглядали шила: де ми, там і церква. Церкву забираємо із собою, повеземо її першим ешелоном. Що буде, то й буде, а церкви нашої не залишимо! Рішили й приступили до роботи. Бригада сільських майстрів – Іван Їжик, Гнат Копина, Михайло Денько та інші, розібрали іконостас, престіл, царські і бокові ворота. Церковні фігури, образи та хоругви були запаковані в дерев'яні скрині. Інструменти духового оркестру роздали музикантам індивідуально.

А 26-го липня почалося примусово-добровільне виселення. Лемки Боська покидали рідні обійстя, поля і прадідівські могили, їхали у невідомість, але тішилися, що їдуть зі своєю церквою. Перевозили церковно-громадське майно фірами Андрій Цуп, Михайло Денько, Антон Теплий, Петро Козак і інші господарі. Поїзд був поданий на станцію Вороблик – Королівський. Двері вагонів з церквою були замасковані сільським інвентарем – боронами, розборами фір та колесами. Однак саму будівлю церкви взяти не могли. 28-го липня 1945 р. біля 14 години поїзд з першим ешелоном босьщанців вирушив на схід. Кожних 15 або 20 кілометрів поїзд заганяли в тупик, який довго простоював і поки начальник станції (військовий) не діставав хабаря (різали теля або давали гроші), доти не відправляв поїзда. Це було перше знайомство із совєтською владою. Після третьої доби на станції Стрілковичі, в полі, біля Хирова Самбірського району, ешелон поставили на розвантаження. Почались дощі і знову стало питання, що робити з церквою? Господарі роз'їхалися по селах району і швидко знайшли вихід. В селі Радловичі (тепер Ралівка) в 1938 році була збудована нова мурована церква, але не обладнана, що пов'язано мабуть з війною. Домовилися з громадою села і Самбірським епіскопатом, що церкву перевеземо в Радловичі. Так і зробили. Тоді почали шукати собі житло у селах Самбірського району. Перший ешелон босьщан поселився в селах Радловичі, Угерці (тепер Нагірне), Бісковичі, Воля-Баранецька, Максимовичі, декілька родин осіло в Самборі і Найдорфі. Вже пізніше босьщанські майстри Гнат Копина, Іван Їжик, Михайло Денько, Іван Теплик обладнали церкву в Ралівці, трохи звузивши іконостас, де вона стоїть і сьогодні. Люди приходять і моляться. Багато людей, які народились тут, не знають, звідки церква переселилася.

Про те, що сталося з церквою в селі Босько, я постараюся розказати у наступних номерах «Дзвони Лемківщини».

Ілля ЧУЛИК

*2.08.1930 +8.03.2002

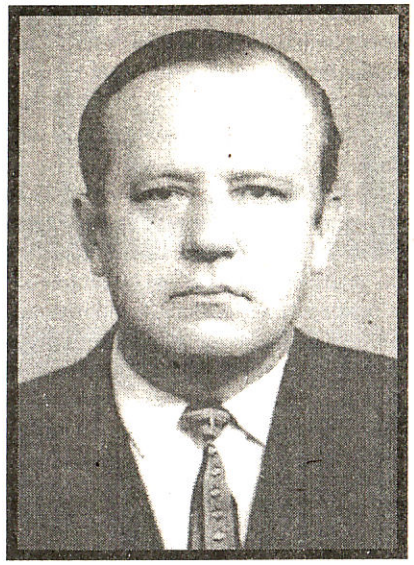

Весняної погожої днини 8 березня 2002 року відійшов від нас один із засновників Товариства «Лемківщина» у Львові, член Президії Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань (СФУЛО) Ілля Чулик.

Ілля Чулик народився 2 серпня 1930 року в селі Крампна Ясельського повіту в лемківській родині Івана та Єви Чуликів, в яких було четверо дітей. Коли йому виповнилося 6 років помер його батько і на дитячі плечі ліг значний тягар селянської праці. Навчався в школі містечка Дукля. Війна та наступна депортація в село Кумачево Донецької області не дали можливості юнакові продовжити науку в Ярославській ґімназії, до якої він був прийнятий.

В 1946 році, намагаючись повернутися на рідну Лемківщину, родина Чуликів осіла у Львові, де в 1949 році Ілля Чулик екстерном склав іспити за середню школу і вступив на механіко-математичний факультет Львівського державного університету ім. Івана Франка. Після закінчення університету працював асистентом, старшим викладачем. Захистивши дисертацію на вчену ступінь кандидата фізико-математичних наук, став доцентом, заступником декана цього факультету аж до виходу на пенсію в 2001 році. За час праці підготував тисячі висококваліфікованих спеціалістів, має десятки наукових праць і заслужив велику шану серед професорсько-

на 44-ий поверх, щоб взяти своє робоче знаряддя і продовжити працю на 70-му.

8 год. 47 хв. Разом з 5-ма іншими пасажирами зайшов до кабіни швидкісного ліфту 69-А.

8 год. 48 хв. За якусь мить відчув, що їхній експрес, замість того, щоб підніматися догори, стрімко падає донизу. Відтак ліфт судорожно підстрибнув і зупинився. Натиснув аварійний ґудзик – голос спокійно відповів, що нібито щось сталося на 92-му поверсі і обірвався на півслові. Скільки не тиснули червоний ґудзик, ніхто не відповідав. Спробували силою розчинити двері: побачили перед собою глуху стіну з написом «50», тобто кабіна зупинилася на рівні 50-го поверху. Примітивною шкрябачкою для миття вікон почали по-черзі пробуравлювати стіну. Жоден з них не підозрював, що над ВТЦ уже ширяє смерть. Запахло димом.

9 год. 05 хв. Шмат штукатурки проламався, але рука зі шкрябачкою наштовхнулася на нову твердиню. В проламану дірку посунув їдкий дим з густим пилом. Короткою металевою ручкою прошкрябали цю і ще й третю стінку, перетяту металевими клемами. Вихід вивів у лазничку.

9 год. 30 хв. Разом з пожежниками, котрі нишпорили поверхом, вскочили в кабіну ліфту з табличкою «Не користуватися!» Ліфт поїхав донизу і зупинився на 44-му поверсі. Назавжди.

Іван Демчур кинувся на сходи, запруджені людським потоком. Декого несли на руках. Іван бережливо тримав у руках зелене відро для миття вікон... І раптом – страхітливий звук, схожий на удар громовиці. Ніхто не знав, що то впала вежа №2.

9 год. 59 хв. Іван кинув своє відро на підлогу. Пожежники скомандували повертатися всім нагору. Людський потік розвернувся назад у повній темряві.

10 год. 10 хв. З 15-го поверху потік знову скерували донизу. Бігли навпомацки.

10 год. 23 хв. Через розбиту шибку у дверях «вертушки» Іван вибрався на вулицю і знепритомнів.

10 год. 28 хв. Палаюча вежа №1 впала. Іван йшов Мангетеном, мов примара. Шукав 2-у авеню й 14-ту вулицю. Вісім років тому, після терористичного акту, він так само йшов цією дорогою. «Було єдине бажання – побачити свою Надю. Вона працює в Українській православній кредитівці...» – сказав мені пан Демчур, коли ми сиділи в їхній затишній нью-джерзійській оселі й перебирали в пам'яті пережите.

Катерина КІНДРАСЬ,
Нью-Йорк.

(Скорочений передрук з газ. «Свобода», 9 листопада 2001, №45. – С. 15)

лом, а за нею цвинтар, де лежали в могилах діди і прадіди. Нова церква Різдва Пресвятої Богородиці була посвячена у 1882 році. В Боську – третя на тому ж місці. Нарід села дуже любив свою церкву. Люди споглядали на гору, на церкву і плакали. І громада вирізвідки церква переселилася.

Про те, що сталося з церквою в селі Босько, я постараюся розказати у наступних номерах «Дзвони Лемківщини».

Микола ЦУП.

Вирвані з коренем...

Серед розмаїття подій, що відбувалися останнім часом на Збаражчині, особливої уваги заслуговує зібрання Збаразького районного товариства «Лемківщина», що відбулося 10 березня в кафе «Явір». Вечір відкрився запаленням символічної лемківської ватри, котру запалили діти. Після спільної молитви до присутніх з напутніми словами та благословенням звернувся о. М. Найко. Потім ведучі свята директор середньої школи №2 Г. Й. Альохіна та її донька Уляна запросили до слова гостя - голову Всеукраїнського товариства «Лемківщина» Олександра Венгриновича, який висвітлив проблеми і завдання товариства. Привітати лемківську громаду Збаража також приїхали голови Тернопільського міського товариства Ярослава Бережнюк і обласного об'єднання «Молода Лемківщина» Іван Миська. Тут же на зборах було організовано Збаразький осередок молодіжного товариства. Головою обрано Оксану Олексин. Із словами вітання та споминами історії переселення виступив М. І. Маценко - голова Збаразької районної ради, член товариства.

Головним організатором усього святкового дійства була невгамовна виконуюча обов'язки голови Збаразького товариства «Лемківщина» Надія Данилевич. Горіння та енергія цієї тендітної лемкині, здається, передавалось усім присутнім і нікого не залишило байдужим. Зі словами болю у серці згадувала вона спалені рідні хати і церкви, розриті бульдозерами та підірвані динамітом кістки предків на цвинтарях, на котрих влаштовані стійла для худоби. Порослі лісами та травами поля і села виявилися нікому не потрібними.

Слова подяки прозвучали на адресу тих, хто матеріально підтримав проведений захід - районної Ради, ПМК-8, сільгоспуправління, тепличного господарства. Програму свята склали Володимир Вербовецький та Іван Гаргай. На святі звучали чудові мелодії та пісні у виконанні аматорів - музикантів і солістів районного Будинку культури. Переселенцям міста Збаража і навколишніх сіл надовго закарбується в пам'яті цей день.

Митрофорний протоієрей
Михаїл НАЙКО,
м. Збараж.

Видатні діячі Лемківщини

Д-р Дем'ян САВЧАК

Дем'ян Савчак уособлює собою суспільні зв'язки Лемківщини і Тернопільщини, які за часів Австро-Угорщини були дуже тісними.

Народився він 13 липня 1847 р. в с. Нова Весь, повіт Новий Санч. Його батько Антін був убогим хліборобом. У 1858-62 рр. вчився в нормальній школі в Новому Санчі. В 1870 р. закінчив місцеву 8-класну гімназію. Від 3-го класу нормальної школи заробляв на науку приватними лекціями. Крім того, допомагав двом молодшим братам, з яких Іван став священиком. В 1870-74 рр. студіював право у Львівському Університеті. Під час студій вступив до «Просвіти», «Руської Бесіди» і Наукового Товариства ім. Шевченка. В 1870 р., разом з іншими студентами, був засновником «Академічного Кружка» (згодом - «Академічне Братство») у Львові. Активно займався руськими (українськими) справами.

У грудні 1875 р. став доктором права і почав працю як адвокат львівського суду. Відтак, по два роки служив у судах в Заліщиках, Вишнівчику, Богородчанах, Ходорові і Гусятині. З 1884 р. - в окружному суді у Бережанах. Успішно поєднував права судді з обов'язками громадянина-русина. Люди цінили його за справедливість і доступність. У 1883 р. висунули послом (депутатом) до галицького сойму від виборчого округу в Теребовлі. У Вишнівчику він дістав майже всі голоси.

В 1885 р. його кандидатуру було виставлено до Державної Ради від округу Бережани-Підгайці-Рогатин. Разом із д-ром Андрієм Чайковським 29 вересня 1888 р. Дем'ян Савчак організував окружне віче у Бережанах. На виборах 1889 р. набрав більшість голосів у Підгайцях, а в Бережанах дістав рівне число з польським кандидатом. Жеребкування вирішило на користь поляка.

Таку інформацію помістила львівська газета «Діло» 14 листопада 1889 р., ч. 256.

Подав Степан КОЛОДНИЦЬКИЙ
з Підгайців.

том, заступником декана цього факультету аж до виходу на пенсію в 2001 році. За час праці підготував тисячі висококваліфікованих спеціалістів, має десятки наукових праць і заслужив велику шану серед професорсько-викладацького складу університету.

Разом з вірною дружиною і помічницею Ольгою виховав та вивчив двох синів Іванка та Михайла, що також здобули університетську освіту, дуже любив трьох своїх онуків.

Іллю Чулика постійно хвилювала і кликала до праці доля України та однієї з її гілок – Лемківщини. Його багатогранна, неповторна і яскрава особистість була вихована на багатотомній і унікальній бібліотеці в чотирьох кімнатах, яку він збирав з великою педантичністю та прискіпливістю впродовж усього життя.

Користуючись великим авторитетом серед близьких та друзів, він був ініціатором створення осередків НРУ, Меморіалу, Товариства «Лемківщина» у Львові, один із організаторів щорічних поїздок на «Лемківську Ватру», незмінний і діяльний член правління товариства, його голова, перший заступник голови трьох каденцій, член Президії СФУЛО, автор Статутів товариства та СФУЛО, автор матеріалів І-го та ІІ-го Світових Конгресів СФУЛО в 1993 і 1997 роках. Автор матеріалів конференції, присвяченій 50-річчю акції «Вісла», автор книжки «Трагедія Лемківщини в XX столітті».

Гостинна хата Іллі Чулика завжди була відчинена для друзів, де постійно проходили дискусії, часом гострі суперечки про майбутнє України та Лемківщини.

Нехай його життєва стежина, що почалась з гірського лемківського села Крампна, матиме гідне продовження в ділах його синів, друзів по Товариству «Лемківщина» та СФУЛО і проросте пагонами мудрості, добра та любові.

Тяжко уявити першу весну без нього, без його енциклопедичних знань, без його інформації про книжкові новини, без його порад придбати ту чи іншу книжку, без якої неможливо уявити собі українського інтелігента, без його аналізу суспільних та політичних подій в Україні та в світі.

Тяжко, коли втрачаєш вірних друзів, подвійно тяжко коли назавжди...

Нехай львівська земля буде йому пухом.

Юліан ФРЕНЧКО,
заступник голови Товариства «Лемківщина» у Львові, голова Контрольної Комісії СФУЛО.

«ЛЕМКІВЩЫНА» у ВЕЛИКІМ ХОДАЧКОВІ

В Козівскому рейоні маме товариство «Лемківщына», хоцкі оно, мусиме вызнати, діє слабо. Не мало оно своїх осередків. 17 лютого такі осередок быв створени в селі Великий Ходачків, што недалеко од Тернополя.

В неділю, по Службі Божій, 115 лемків ся зышли в сельским клюбі. Установчи збори открыв голова села Микола Антошків. Він передав слово голові обласного і Всеукраїнского Товариства «Лемківщына» Олександру Венгриновичу. В своїй промові тот зробив екскурс в минуле, назвав видатних лемків, ознайомив з організацийном структуром ВУТЛ, повів што зроблено в справі одроджыня Лемківщыни, якы заходи сут заплянувани на 2002 рік. Просив пам'ятки матеріальной культури оддати до музею, жеби їх схоронити для нащадків.

Редактор ґазети «Дзвони Лемківщыни» Ігор Дуда бесыдував по лемківски і тото ся людям сподабало. В Ходачкові мешкат дуже лемків з Висови і Ганчови, котри іщы пам'ятают його родичів. Він взывав краянів шанувати свій родовід. Не маме чого ся встыдати, бо свойом працьом і розумом зме довели, же штоси вартаме. Повідав тіж про проблєми ґазети – єдиной в Україні.

Госьті з Тернополя одповіли на розмаїти питаня, што ся стосували історичних, економічних, політичних, правничих і організацийних сторын.

Сельский парох, отец Андрий похвалив лемків, же не цурают-ся свого. Маме спільно, повідав, підняти духовніст. Як повстане осередок, то створиме і лемківский хор. Залучыме до роботи діти.

Учителька Ольга Деркач, голова оргкомітету, наголосила, же мы є частком українского народу і треба позбытися почутя меншовартости. Маме передати мову і культуру дітьом. Треба з розуміням ставити-ся до вшытких «ходаків», якыми і мы были. Лемківска громада ма ся прислужыти до створеня музею, в якім найде-ся місце для лемків.

Учасники Першого засідання Колегії ВУТЛ. м. Тернопіль, 19 січня 2002 р. Зліва направо: Володимир Шуркало, Роман Лубківський, Андрій Тавпаш, Михайло Шпак, Анна Лимич, Володимир Ардан, Анатолій Петришак, Ярослав Швягла, Михайло Тиханський, Ігор Дуда, Світлана Резніченко, Костянтин Шніцер, Іван Щерба, Олександр Венгринович, Володимир Ропецький.

Фото Андрія Лимича.

З лемківского гумору

ПОСЬМІЙМЕСЯ КУСЦЬОК

НЕВІСТКА

-Хто винен?
- Та хто ж – невістка.
- Але єй дома неє!
- Зато на клинку єй плахта вісит.

СПРАВА ЗО ЖЕНОМ

- Як ся скінчыла твоя справа зо женом?
- Та прийшла до мня на колінах.
- Аж так! І што повіла?
- Виход, бортаку, з-під стола.

НЕ ВИДНО

- Куме! Моя жена як зацирує сподні, то навет не видно...
- Моя тиж! Як випрасує кошелю, то тиж не видно.

Лемківски приповідки (10)

Што-с посьіяв, то і пожнеш.
Што ся минуло – юж ся не верне.
Ябко од яблони далеко не впаде.
Яйце мудріше од куры?
Я їй – слово, а она мі десьят.
Як будеш вшытко знав, то ся скоро постарієш.
Як-бы молодий знав, а старий міг.
Яка віра – така і офіра.
Яка вода – такі млин, які отец – такі сын.
Яка праця – така і плата.
Як впасти, то з доброго коня.
Як горох при дорозі: хто іде, тот скубне.
Як дают – бер, як б'ют – втікай!
Як дбаш, так і маш.
Як дябел не може, то бабу пошле.
Якє питаня – така одповід.

Анна Смий

ДВА МУДРАҐЕЛІ

Новеля

Чогоси пришов Юлько до Ілька. По што – і сам незнав. Ішов, бо ся му ішло. Лем, як юж зашов до хыж, то чысто о тім забыв. Застав Ілька за таком роботом, о котру ся ниґде не сподівав.

Ілько сыдив-си на стільци і штоси грав на гармонії. Юлько, як їв хліб, то так ґамбу юж і не закривав, лем стояв і смотрив. Нарешті ся обізвав:

– Слава Ісусу Христу! Як ся маш?

Ілько ся не озрив, бо добрі чув, хто ся го зьвідує.

– Слава навіки! Аби што?

– Зьвідую-ся тя: што ты робиш?

– Дай Боже, дай Боже! Як то што. Што сам не видиш?

Юлько юж давні не чув, жеби Ілько грав на гармонії і зато барз ся тому здивував.

– Та виджу, же граш, лем чого-с си спом'янув же маш гармонію. Вчиш-ся, штоси нове, ци споминаш тото, што юж лес грав? Юж лес ся дашто навчыв?

– Іщы ніт. Лем зачав-лем ся вчити.

– Же ся ти хоче том глупотом трапити?

– А тобі ся о што розходит?

Юлько мав свої пляни на тот ден, лем што тепер міг зробити...

– Та бале... бизме-ся пішли кус побавити.

– То іди-й, та-й ся бав, а я си кус пограю.

– На Круля Саса ти ся тото граня здало!

– Як то на Круля Саса? Я хочу виступати на сцені.

–Є-є-є! Же ти така глупота пришла до голови.

– Яка глупота, яка глупота, – образив-ся Ілько. – Ты хыбаль не знаш, же тепер лемкове выступают на сцені. Ріжни сут сьвята. А што ты їж?

Юлько аж тепер зауважыв, же тримат в руці окраєц хліба.

– Баба мі намастила якысого бабрива на хліб.

– Лем же-с такий мазуратий. Чого ся не вытреш?

– Я одкаль знам, же-м мазуратий?

– В дзеркало ся посмотр.

– Є-є-є! Я што глупа баба, жебы-м по дзеркалах позерав.

– То так і будеш ходив мазуратий?

– Чого-ся тя така глупота ява. Мазуратий, мазуратий... Ты повіч мі, чого ту сыдиш і граш.

– Ти повідам, же вчу-ся грати. Дай мі кус попробувати того, што їж.

– На, бер. Я юж ся наїв. А нашто ти ся тота музыка здала?

– Яка глупота, яка глупота... Скоро буде лемківский фестиваль. Я хочу на сцені выступати.